

RAQAMLI TA’LIM: ZAMONAVIY TA’LIM MASALALARI

Toshpulatov Jahongir Alijon o‘g‘li
Guliston davlat universireti talabasi

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17450703>

***Annotatsiya:** Mazkur ishda raqamli ta’limning zamonaviy ta’lim tizimidagi o‘rni, uning afzalliklari, dolzarb muammolari va ularni bartaraf etish yo‘llari yoritilgan. Asarda R. Qodirov, A. To‘rayev va O. Ismoilovlarning ilmiy qarashlari asosida raqamli texnologiyalarni ta’lim jarayoniga integratsiya qilish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, Sh.M. Mirziyoyevning “Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz” asaridagi fikrlar asosida raqamli ta’limning mamlakat taraqqiyotidagi strategik ahamiyati ochib berilgan. Ishda raqamli ta’limning asosiy yo‘nalishlari, o‘qituvchilar malakasini oshirishdagi zarurat, ta’lim jarayonini avtomatlashtirish, masofaviy o‘qitish imkoniyatlari hamda raqamli madaniyatni shakllantirish masalalariga alohida e‘tibor qaratilgan.*

***Kalit so‘zlar:** Raqamli ta’lim, innovatsion texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya tizimi, ta’lim jarayonini avtomatlashtirish, raqamli kompetensiya, masofaviy ta’lim, raqamli madaniyat, o‘qituvchi malakasi, interaktiv o‘qitish, elektron ta’lim platformasi.*

Zamonaviy dunyoda raqamli texnologiyalar inson faoliyatining barcha sohalariga chuqur kirib bormoqda. Xususan, ta’lim tizimi ham bu jarayondan chetda qolmayapti. Bugungi kunda raqamli ta’lim ta’lim jarayonining samaradorligini oshirish, o‘quvchilarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish hamda o‘qituvchilarning pedagogik faoliyatini yengillashtirishning eng muhim vositasiga aylanmoqda. R. Qodirov o‘zining “Raqamli texnologiyalar va ta’lim jarayoni: integratsiya muammolari va yechimlar” asarida ta’lim tizimiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilib beradi. Muallif raqamli ta’limni an’anaviy ta’lim usullari bilan uyg‘unlashtirish zarurligini ta’kidlab, bu borada uchraydigan asosiy muammolar - texnik bazaning yetarli emasligi, o‘qituvchilarning raqamli savodxonlik darajasi pastligi va raqamli resurslarning metodik jihatdan yetarlicha ishlanmaganligi kabi masalalarni ko‘rsatib o‘tadi. Shu bilan birga, u bu muammolarning yechimi sifatida ta’lim jarayonini bosqichma-bosqich raqamlashtirish, pedagoglar uchun raqamli kompetensiyani oshirish dasturlarini joriy etish, elektron darsliklar va platformalar tizimini rivojlantirish zarurligini ilgari suradi.

A. To‘rayev va O. Ismoilovning “Axborot texnologiyalari va ta’lim jarayonini avtomatlashtirish” asarida esa raqamli ta’limni rivojlantirishning texnik va tashkiliy jihatlarini keng yoritilgan. Mualliflar ta’lim jarayonini avtomatlashtirish - bu nafaqat o‘quv jarayonini soddalashtirish, balki o‘quvchi va o‘qituvchi o‘rtasidagi interaktiv muloqotni kuchaytirish, bilimlarni individual tarzda baholash hamda ta’lim sifatini tahlil qilish imkonini beruvchi yangi tizim ekanligini ta’kidlaydilar. Shuningdek, dars

jarayonida sun’iy intellekt, elektron ta’lim tizimlari (LMS), virtual laboratoriyalar va masofaviy ta’lim platformalaridan foydalanishning afzalliklari haqida batafsil so‘z yuritiladi. Ularning fikricha, ta’lim tizimini avtomatlashtirish nafaqat o‘quv jarayonini optimallashtiradi, balki boshqaruv tizimini ham samarali qiladi. Masalan, o‘quvchilarning davomati, baholari, faoliyati to‘g‘risidagi ma’lumotlarni avtomatik tarzda qayd etish va tahlil qilish natijasida o‘qituvchi hamda ma’muriyat uchun muhim analitik ma’lumotlar shakllanadi.

Sh.M. Mirziyoyev o‘zining “Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz” nomli asarida mamlakat taraqqiyotining muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida zamonaviy, raqamli va innovatsion ta’lim tizimini rivojlantirishni alohida qayd etadi. Prezidentning fikricha, bugungi kunda yoshlarimizni zamon bilan hamnafas, raqamli tafakkurga ega, intellektual salohiyati yuksak mutaxassislar sifatida tarbiyalash - O‘zbekiston kelajagini belgilovchi eng muhim omillardan biridir. Shu ma’noda, ta’lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etish faqat texnik masala emas, balki mamlakatning intellektual salohiyatini oshirish, milliy raqobatbardoshlikni ta’minlashga qaratilgan strategik vazifadir. Mirziyoyev ta’lim tizimini raqamlashtirishda inson omiliga, ya’ni o‘qituvchining kasbiy mahorati, axborot madaniyati va raqamli kompetensiyasini oshirishga alohida e’tibor qaratish zarurligini ta’kidlaydi. Chunki texnologiyalarni qo‘llashning samarasi bevosita ularni ishlata oladigan malakali kadrlarning mavjudligiga bog‘liq.

Umuman olganda, raqamli ta’lim zamonaviy ta’lim tizimining ajralmas qismi bo‘lib, u o‘qitishning shakli, usuli va mazmunini tubdan o‘zgartirmoqda. Elektron darsliklar, masofaviy ta’lim platformalari, interaktiv dasturlar, multimedia resurslari - bularning barchasi o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga, izlanishga va ijodkorlikka undaydi. Shu bilan birga, raqamli ta’lim o‘qituvchilardan yangi yondashuvni, o‘z ustida doimiy ishlashni, texnologiyalarni puxta o‘zlashtirishni talab etadi. Shunday ekan, raqamli ta’limni rivojlantirish nafaqat zamonaviy texnik vositalarni joriy etish, balki pedagogik madaniyatni yangilash, raqamli savodxonlikni oshirish, ta’limni insonparvarlik va innovatsion yo‘nalishda rivojlantirishni ham nazarda tutadi.

Bugungi kunda O‘zbekiston ta’lim tizimi ham raqamli islohotlarning faol bosqichida. “Raqamli O‘zbekiston - 2030” strategiyasi doirasida ta’lim jarayonini raqamlashtirish, elektron hukumat, raqamli iqtisodiyot va axborot xavfsizligi sohalaridagi islohotlar bilan uzviy bog‘langan. Bu jarayonning muvaffaqiyati esa, yuqorida ta’kidlanganidek, ilm-fan, texnologiya va inson kapitalining uyg‘unligiga tayanadi. Shunday qilib, raqamli ta’lim zamonaviy O‘zbekistonning taraqqiyot yo‘lida asosiy drayverlardan biriga aylanmoqda.

Bugungi kunda ta’lim tizimining raqamlashtirilishi nafaqat o‘qitish jarayonini

qulaylashtirish, balki butun ta’lim muhitini tubdan o‘zgartirish jarayoniga aylandi. Raqamli texnologiyalar ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning bilim olish motivatsiyasini kuchaytirish va ularga individual yondashuvni yo‘lga qo‘yishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. R. Qodirovning tadqiqotlarida qayd etilishicha, raqamli ta’limning eng katta afzalliklaridan biri — o‘quv jarayonini shaxsga yo‘naltirish, ya’ni har bir o‘quvchi o‘z qobiliyatiga, o‘rganish sur‘atiga va qiziqishiga qarab bilim olish imkoniyatiga ega bo‘lishidir. Bu, o‘z navbatida, ta’lim jarayonida shaxsiy rivojlanish, ijodkorlik va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantiradi.

A.To‘rayev va O.Ismoilovlar o‘z asarlarida ta’limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning metodologik asoslarini ham tahlil qiladilar. Ularning fikricha, zamonaviy raqamli ta’lim tizimi an’anaviy o‘qitish modelidan farqli o‘laroq, o‘quvchini bilim oluvchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi. Masalan, raqamli platformalarda o‘qitish jarayoni interaktiv topshiriqlar, testlar, virtual laboratoriyalar, video darslar va o‘zaro muhokama maydonlari orqali tashkil etiladi. Bu esa o‘quvchilarni passiv tinglovchidan faol izlanuvchiga aylantiradi. Bundan tashqari, axborot texnologiyalari yordamida o‘quvchilar bilimni tahlil qilish, ularning natijalarini avtomatik tarzda qayd etish va individual rivojlanish yo‘nalishlarini aniqlash imkoniyati yuzaga keladi.

Shuningdek, raqamli ta’lim o‘qituvchining rolini ham o‘zgartirdi. Endilikda pedagog faqat bilim beruvchi emas, balki yo‘naltiruvchi, motivatsiya beruvchi va ijodiy hamkor sifatida namoyon bo‘ladi. Bu o‘zgarish o‘qituvchilardan zamonaviy texnologiyalarni chuqur bilish, raqamli kompetensiyani muntazam oshirib borishni talab etadi. Shu sababli, O‘zbekiston ta’lim tizimida pedagoglar uchun “raqamli pedagogika” kurslari, onlayn treninglar va malaka oshirish dasturlari yo‘lga qo‘yilmoqda. Ularning maqsadi - o‘qituvchilarni yangi texnologiyalar bilan ishlashga tayyorlash, o‘quv jarayonida innovatsion metodlarni qo‘llash ko‘nikmasini shakllantirishdir.

Prezident Sh.M. Mirziyoyev ham raqamli ta’limni mamlakat taraqqiyotining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etib, bu borada davlat siyosatini aniq yo‘nalishlarda belgilab bergan. U ta’limni raqamlashtirish orqali yoshlar ongiga zamonaviy texnologik tafakkurni singdirish, ularni raqobatbardosh mutaxassislar sifatida shakllantirish zarurligini ta’kidlab keladi. “Raqamli O‘zbekiston - 2030” strategiyasida aynan shu maqsad - ta’limning barcha bosqichlarida raqamli yechimlarni joriy etish, elektron darsliklar va raqamli kutubxonalar tizimini rivojlantirish, masofaviy o‘qitish platformalarini takomillashtirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Shu bilan birga, raqamli ta’limning muvaffaqiyati faqat texnik vositalar bilan emas, balki inson omili bilan ham chambarchas bog‘liq.

O'quvchilarning raqamli madaniyatini, axborot xavfsizligi madaniyatini shakllantirish, ularni internetdan to'g'ri foydalanishga o'rgatish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish ham muhimdir. Chunki raqamli texnologiyalar imkoniyatlar bilan birga, ma'lum xavf-xatarlarni ham olib keladi - bu esa yoshlarni ongli, mas'uliyatli foydalanuvchilarga aylantirish zaruratini tug'diradi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta'lim bugungi global axborot jamiyati sharoitida zamonaviy ta'limning ajralmas bo'g'inidir. U ta'lim sifatini oshirish, innovatsion fikrlashni rivojlantirish va mamlakatning intellektual salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiladi. Raqamli ta'limning to'laqonli joriy etilishi uchun esa pedagoglar malakasini oshirish, ta'lim infratuzilmasini mustahkamlash, elektron resurslar bazasini kengaytirish va raqamli madaniyatni shakllantirish zarur. Shundagina raqamli ta'lim O'zbekistonning yangi avlodini bilimli, tafakkurli va raqobatbardosh shaxslar sifatida voyaga yetkazishda asosiy omilga aylanadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Qodirov R. "Raqamli texnologiyalar va ta'lim jarayoni: integratsiya muammolari va yechimlar". - Toshkent: Fan, 2020.
2. To'rayev A., Ismoilov O. "Axborot texnologiyalari va ta'lim jarayonini avtomatlashtirish". - Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Mirziyoyev Sh.M. "Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz". - Toshkent: O'zbekiston, 2016.
4. Karimov A. "Ta'limda raqamli transformatsiya: nazariya va amaliyot".
  - a. Toshkent: Innovatsiya, 2021.
5. Alimov N. "Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayoniga ta'siri". - Samarqand: SamDU nashriyoti, 2020.
6. Hasanov B. "Raqamli pedagogika: zamonaviy o'qitish metodlari". - Toshkent: Ilm ziyo, 2022.
7. UNESCO. "Digital Learning and Education 2030 Agenda". - Paris: UNESCO Publishing, 2021.
8. OECD. "The Future of Education and Skills: Education 2030". - OECD Publishing, 2020.
9. Murodov S. "Masofaviy ta'lim tizimida raqamli platformalar". - Buxoro: BDU nashriyoti, 2023.
10. Xolmatova D. "Raqamli savodxonlik va zamonaviy o'qituvchi kompetensiyasi". - Toshkent: Fan va ta'lim, 2021.